

Standardy ochrony małoletnich w Cogito Katarzyna Peńsko-Skoczylas

sierpień 2024 r.

Nasza misja

Celem wszystkich działań podejmowanych przez Cogito Katarzyna Peńsko-Skoczyła jest zapewnienie dzieciom (małoletnim) poniżej 18 r.ż. możliwości rozwoju w poczuciu bezpieczeństwa. Dzięki transparentnym i pisemnym zasadom określonym w Standardach Ochrony Małoletnich (dalej jako Standardy) zobowiązujemy się dokładać wszelkiej staranności, aby małoletni w naszej przestrzeni mogli czuć się swobodnie i byli chronieni przed przemocą.

Wprowadzone przez nas Standardy to szczególny środek ochrony małoletnich przewidziany przez ustawę z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

Standardy ochrony małoletnich postrzegamy nie tylko jako wyraz dostosowania się do obowiązku prawnego, ale także podkreślenie tego, że dzieci, które biorą udział w naszych zajęciach, stanowią dla nas najcenniejszy zasób, który chcemy wspierać i chronić.

Realizujemy nasze działania zgodnie z obowiązującym prawem, jak również z uwzględnieniem Wytycznych, których celem jest ochrona dzieci przed krzywdzeniem. Opieramy się także na naszym wykształceniu, doświadczeniu oraz umiejętnościach, które w sposób ciągły doskonalimy, aby jak najefektywniej dostosować się do zmieniających się wymagań i zbudować relacje, które będą trwałe i oparte na zaufaniu.

Wymagania stawiane przez ustawodawcę są wysokie, jednak wierzymy, że poprzez wspólne zaangażowanie jesteśmy w stanie je wypełnić i chronić dzieci oraz młodzież w sposób, który uniemożliwi ich krzywdzenie.

I. Nasze wartości

Poznaj wartości, które pozwalają nam tworzyć otoczenie, w którym nasi Uczniowie mogą rozwijać się bezpiecznie, szczęśliwie i z pełną radością.

❖ Poszanowanie praw dziecka i dbałość o wszelkie standardy

Dbamy o przestrzeganie praw dziecka, w tym prawo do ochrony przed przemocą i angażujemy się w inicjatywy wspierające nasze wartości. Z chwilą wejścia w życie przepisów mających na celu ochronę dzieci, niezwłocznie podjęliśmy pracę w zakresie wdrożenia Standardów ochrony

małoletnich i ściśle współpracujemy z Kancelarią prawną, która wspiera nas w byciu na bieżąco ze wszystkimi zmianami prawnymi i dobrymi praktykami.

❖ **Bezpieczeństwo jako priorytet**

Bezpieczeństwo postawiliśmy sobie za nasz priorytet. W tym celu dbamy o zapewnienie środków i procedur mających na celu ochronę dzieci przed wszelkimi formami krzywdzenia.

❖ **Aktywne słuchanie dzieci**

Dziecko ma prawo do wyrażania swoich myśli, uczuć i obaw, co pomaga nam we wczesnym wykrywaniu sygnałów potencjalnego krzywdzenia dzieci. Dzięki temu dzieci mogą dzielić się z nami problemami, które pojawiają się w ich środowisku szkolnym czy wśród rówieśników, a my możemy na wczesnym etapie informować rodziców o zauważonych sygnałach.

❖ **Bezpieczne odkrywanie świata**

Wierzymy w to, że dzieci powinny mieć możliwość eksploracji świata w bezpieczny sposób, rozwijając swoje umiejętności, odkrywając swoje talenty i pasje.

❖ **Radosna nauka i zabawa**

Promujemy naukę poprzez zabawę, aby dziecko mogło czerpać radość z odkrywania świata w sposób naturalny i ekscytujący. To pomaga nam tworzyć bezpieczną przestrzeń dla dziecka, w której może być sobą.

❖ **Edukacja i świadomość**

Pokazujemy dzieciom, jak ważne jest rozpoznawanie, zapobieganie i zgłaszanie przypadków krzywdzenia. Elementy edukacji i ochrony przed krzywdzeniem wprowadzamy do naszych programów.

❖ **Wspieranie naszych Uczniów w rozwijaniu umiejętności, pasji i talentów**

Wierzymy w to, że dzieci potrzebują osobistego wsparcia w rozwoju swoich umiejętności, talentów i pasji i chcemy im to zapewnić. Chcemy być ich partnerem na wspólnej drodze.

❖ **Wspieranie rodziców w odkrywaniu ich rodzicielskiej przygody**

Rodzicielstwo to ważny obszar i miejsce nieustannej przygody. Chcemy pomagać rodzicom odkrywać przestrzeń współpracy z dziećmi. Jesteśmy otwarci na rozmowę o potrzebach dziecka, możliwościach rozwoju, żeby uczynić tę podróż jak najbardziej satysfakcjonującą.

❖ **Bezpieczny cyfrowy świat**

Cyfrowy świat to codzienność dzieci. Chcemy wspierać ich w bezpiecznym korzystaniu z narzędzi. Włączamy temat bezpieczeństwa w sieci do naszych programów i rozmów.

❖ **Zapewnienie bezpieczeństwa emocjonalnego**

Dbamy o tworzenie atmosfery, w której uczniowie czują się bezpiecznie. Dzięki temu, budujemy obszar zaufania i otwartego wyrażania swoich myśli i uczuć z poszanowaniem innych osób.

❖ **Budowanie przyjaznej społeczności**

Wspieranie w budowaniu więzi między uczniami i personelem przez wspólne działania, komunikację i wzajemne zrozumienie potrzeb.

❖ **Równość i sprawiedliwość oraz otwarcie na potrzeby innych**

Dążymy do tego, aby każde dziecko miało prawo do bycia sobą, niezależnie od swoich zainteresowań, talentów czy cech indywidualnych. Promujemy równe i sprawiedliwe traktowanie dzieci, niezależnie od pochodzenia, płci czy innych cech, aby zapewnić im ochronę.

Wartości, które opisaliśmy powyżej pomagają nam tworzyć kompleksowe podejście do ochrony przed krzywdzeniem, obejmując zarówno aspekty świadomości społecznej, jak i praktyczne działania mające na celu stworzenie bezpiecznego i wspierającego środowiska dla naszych najmłodszych dzieci (małoletnich).

II. Informacje podstawowe dot. Standardów

Sprawdź, co znajdziesz w Standardach Ochrony Małoletnich.

1. Standardy Ochrony Małoletnich obejmują swoim zakresem cztery obszary:
 - 1) **Polityka Ochrony Małoletnich**, która określa:
 - a) zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników,
 - b) zasady bezpiecznych relacji pomiędzy pracownikami a małoletnimi,
 - c) wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone;
 - d) zasady reagowania w przypadkach, gdy podejrzewa się krzywdzenie małoletniego;
 - e) zasady ochrony wizerunku małoletniego i danych osobowych małoletniego,
 - f) zasady bezpiecznego korzystania z Internetu, w tym z mediów społecznościowych,
 - g) zasady udostępniania Standardów;
 - 2) **Pracownicy** w zakresie:
 - a) przestrzegania zasad bezpiecznej rekrutacji zgodnie z obowiązkiem wskazanym w ustawie;
 - b) uczestnictwa w szkoleniach z zakresu Standardów i zaangażowania w tę tematykę;
 - 3) **Procedury interwencyjne** w zakresie:
 - a) swobodnego dostępu do procedur;
 - b) udziału w szkoleniach obejmujących tematykę rozpoznawania symptomów przemocy;
 - c) znajomości ośrodków zapewniających nieodpłatne wsparcie w tym zakresie;
 - 4) **Monitoring** w zakresie:
 - a) oceny zgodności Standardów z przepisami,
 - b) oceny Standardów pod kątem aktualnych potrzeb,
 - c) zasad dokumentowania z oceny podjętych działań.
2. W trosce o dobro małoletnich, Standardy Ochrony Małoletnich zostały przygotowane m.in. z uwzględnieniem:
 - 1) Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.;

- 2) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;
 - 3) Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
 - 4) Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw;
 - 5) Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniu przestępczości na tle seksualnym i ochronie małoletnich.
3. W Standardach Ochrony Małoletnich posługujemy się następującymi pojęciami:
- 1) Personel/Pracownik – każda osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej, umowy wolontariatu lub umowę o staż lub w inny sposób współpracująca z nami;
 - 2) Osoba odpowiedzialna – osoba wskazana w załączniku nr 1 jako osoba odpowiedzialna za wprowadzenie Standardów, przyjmowanie zgłoszeń, składanie zawiadomień, dokonywanie aktualizacji oraz realizację innych obowiązków opisanych w Standardach Ochrony Małoletnich;
 - 3) Dziecko – Małoletni, tj. dziecko, które nie ukończyło 18 roku życia;
 - 4) Rodzic/ Opiekun małoletniego (dalej jako Rodzic) – osoba, która jest uprawniona do reprezentacji dziecka, m.in. rodzic lub opiekun prawny, w tym rodzic zastępczy;
 - 5) Przemoc – wszelkie czynności zabronione lub karalne, podejmowane względem małoletniego, w tym w szczególności polegające na ignorowaniu lub nieprzestrzeganiu Standardów przez Pracowników, Opiekunów lub innych małoletnich; czynności te mogą mieć formę m.in. psychiczną, fizyczną lub polegać na zaniedbywaniu;

II. Zasady bezpiecznych relacji

Poznaj zasady bezpiecznych relacji i współpracy, którymi kierujemy się w naszej społeczności i które są kluczowe dla zapewnienia ochrony dzieci i młodzieży.

ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI POMIĘDZY PERSONELEM A MAŁOLETNIAMI

1. Komunikacja pomiędzy pracownikami a małoletnimi służy budowaniu bezpiecznych i pozytywnych relacji. Naszej komunikacji towarzyszy szacunek, cierpliwość oraz wyrozumiałość.
2. W relacjach pomiędzy personelem a małoletnimi kierujemy się przede wszystkim uważnością i ukierunkowaniem na dobro każdego dziecka, stawiając je w centrum naszych działań z poszanowaniem jego godności, granic i zapewniając mu bezpieczeństwo.
3. Z uwagi na profesjonalizm naszych relacji oraz z uwagi na Wytyczne dot. bezpieczeństwa dzieci wynikające ze Standardów Ochrony Małoletnich, pracownicy nie mogą przyjmować ani akceptować zaproszeń od małoletnich wysyłanych za pośrednictwem mediów społecznościowych. Nie wyrażamy zgody także na używanie przez pracowników prywatnych e-maili/profilu w mediach społecznościowych do kontaktu z małoletnimi lub ich rodzicami / opiekunami.
4. Personel zobowiązany jest do podejmowania działań, które są adekwatne do danej sytuacji, mając na uwadze specyfikę pracy z małoletnimi. Sposób naszego postępowania jest transparentny i otwarty, dając poczucie równego traktowania wszystkich dzieci.
5. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy w jakiegokolwiek formie, a w przypadku jej wystąpienia, w szczególności ze strony pracownika względem małoletniego, zobowiązujemy się do podjęcia działań, mających na celu maksymalną ochronę małoletniego.

6. Pracownik jest świadomy swojej roli jako opiekuna i mentora, odpowiedzialnego za przewodzenie dzieciom w bezpieczny sposób.
7. Współpraca z rodzicami lub opiekunami jest kluczowa dla zrozumienia potrzeb i oczekiwań dziecka.
8. Każdy pracownik, przed podjęciem pracy zapoznaje się z zasadami określonymi w Standardach, w tym w zakresie bezpiecznych relacji, które szczegółowo określają zasady bezpiecznych relacji między personelem a małoletnimi i zobowiązuje się do ich przestrzegania.
9. Szczegółowe zasady bezpiecznych relacji pomiędzy pracownikami a małoletnimi znajdują się w **załączniku nr 2**.

ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI POMIĘDZY MAŁOLETNIAMI

10. Relacje między małoletnimi są równie istotne jak relacje pomiędzy małoletnimi a pracownikami.
11. Małoletni mają swobodny dostęp do zasad bezpiecznych relacji oraz do wersji skróconej Standardów.
12. Dzieci uczą się szacunku dla czasu i przestrzeni innych, zarówno w kontekście zabawy, jak i rozmowy. Nauka empatii i gotowość do pomocy to ważne elementy budowania zdrowych relacji.
13. Niedopuszczalne są zachowania agresywne, w tym takie, które mają intencję wyrządzenia komuś przykrości lub krzywdy.
14. Niedopuszczalne jest naruszanie godności innego dziecka, w tym m.in. poprzez poniżanie, wyśmiewanie lub nieszanowanie granic.
15. Małoletni wiedzą, do kogo mogą zgłosić się w przypadku, gdy wystąpi sytuacja z udziałem innych małoletnich, w której będą odczuwać dyskomfort. W zakresie dostosowanym do ich rozwoju psychofizycznego, mają także wiedzę na temat bezpłatnego wsparcia oferowanego przez różne ośrodki, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.
16. Szczegółowe zasady bezpiecznych relacji pomiędzy małoletnimi znajdują się w **załączniku nr 3**.

III. Zasada ochrony wizerunku i danych

Poznaj zasady ochrony wizerunku i danych osobowych dzieci i młodzieży.

1. Każdy małoletni ma prawo do prywatności i ochrony swoich dóbr osobistych, dlatego respektujemy je jako nadrzędne reguły w tym zakresie.
2. Uczestnicy zajęć lub ich rodzice / opiekunowie prawni nie mogą utrwać, wykorzystywać i rozpowszechniać wizerunku innych małoletnich bez wyrażenia zgody przez nas, jak również opiekunów / rodziców tych małoletnich oraz samych małoletnich.
3. W przypadku gdy decydujemy się na wykorzystanie wizerunku m.in. w naszych social mediach, na naszej stronie internetowej lub w portfolio, zawsze następuje to z uwzględnieniem poniższych zasad:
 - 1) Dbałość o zgodę na wizerunek – zgodę uzyskujemy uprzednio od opiekuna małoletniego, ale także o ile jest to możliwe, od niego samego; w przypadku, gdy małoletni lub jego opiekun nie wyrażają zgody na utrwalenie jego wizerunku np. na

fotografii lub filmiku – zapewniamy mu ochronę uniemożliwiającą rozpoznanie go na materiale audiowizualnym.

- 2) Nieprzekazywanie danych osobowych małoletnich lub ich opiekunów osobom nieuprawnionym, w tym w szczególności przedstawicielom mediów, bez wiedzy i zgody opiekuna małoletniego.
- 3) Rozwaga i staranność w selekcji zdjęć lub nagrań – niedopuszczalne jest wykorzystywanie w celach promocyjnych treści z udziałem małoletnich, które propagują zachowania agresywne, poniżające lub takie, które powodują, że małoletni mają poczucie ukazania w negatywnym kontekście. Zdjęcia / filmiki nie stanowią kluczowego elementu zajęć i nie wykonujemy ich przy okazji każdego kontaktu z małoletnimi (o ile nie wynika to ze specyfiki zajęć i tego, że elementem oferty są nagrania z zajęć).
4. Oprócz wizerunku, dokładamy wszelkich starań, aby chronić dane osobowe małoletnich. W tym celu działamy zgodnie z przepisami RODO oraz zasadami wskazanymi w Standardach.
5. Szczegółowe zasady ochrony wizerunku dziecka i danych osobowych dzieci znajdują się **w załączniku nr 4.**

IV. Zasady bezpiecznego korzystania z internetu oraz procedura ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami

Poznaj zasady bezpiecznego korzystania z internetu oraz procedurę dotyczącą ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami.

1. Istnieje możliwość korzystania z Internetu na urządzeniach naszego podmiotu; w przypadku, gdy małoletni korzystają z naszych urządzeń, pracownik jest zobowiązany do stałego nadzoru przebiegu tego działania; przed pierwszym skorzystaniem, małoletni zapoznaje się z zasadami korzystania z Internetu i przed skorzystaniem ma obowiązek ich akceptacji; w przypadku udostępniania urządzeń przez podmiot, dokonywany jest m.in. przegląd urządzeń pod względem tego, czy nie znajdują się tam treści niespełniające kryterium bezpieczeństwa dla małoletnich. W przypadku znalezienia takich treści, w zależności od okoliczności - treści te należy niezwłocznie usunąć oraz odnotować w Rejestrze incydentów (załącznik nr 8) i/lub zweryfikować czy nie istnieje potrzeba skontaktowania się z rodzicami / opiekunem prawnym małoletniego lub zaangażowania innych służb / instytucji.
2. Istnieje możliwość korzystania z Internetu (wi-fi) przez małoletnich poprzez własne urządzenia bez nadzoru naszych pracowników.
3. Promujemy zasady bezpiecznego korzystania z internetu udostępniając Standardy rodzicom/mołoletnim oraz dodatkowe materiały edukacyjne. Listę materiałów można znaleźć w załączniku nr 9 do Standardów.
4. Najważniejsze zasady bezpiecznego korzystania z internetu to:
 - 1) Nie ufaj bezwarunkowo osobom poznanym w sieci.
 - 2) Unikaj udostępniania zbyt wielu informacji osobistych na publicznych profilach lub w komunikacji z innymi, szczególnie z osobami nieznanymi.
 - 3) Pamiętaj o wpływie treści online na Twoje samopoczucie. Unikaj negatywnych sytuacji i unikaj cyberprzemocy.

- 4) Chroń swoją prywatność.
- 5) Szanuj innych w sieci.
- 6) Korzystaj z internetu z umiarem.
5. W przypadku udostępnienia małoletnim materiałów elektronicznych przez Personel, jest on zobowiązany do uprzedniego sprawdzenia, czy te materiały są bezpieczne pod kątem korzystania z nich przez dzieci / młodzież.
6. W przypadku gdy w ramach współpracy z nami, tworzone są grupy/ kanały do wewnętrznej komunikacji, przeznaczone dla małoletnich, treści te są przez nas monitorowane.
7. Personel jest zobowiązany do zgłaszania niepokojących sygnałów, w szczególności takich, które mogą świadczyć o niebezpieczeństwie grożącym małoletnim.

V. Zasady bezpiecznej rekrutacji Personelu

Poznaj zasady bezpiecznej rekrutacji, które pozwalają nam wybierać najlepszych nauczycieli/ekspertów/ innych współpracowników dla naszych Uczniów.

ZASADY BEZPIECZNEJ REKRUTACJI

1. Nasz podmiot prowadzi proces rekrutacji pracowników poprzez rzetelne kryteria oceny pozwalające ocenić umiejętności, doświadczenie i kompetencje do pracy z małoletnimi lub opieki nad małoletnimi. Zależy nam na wysokiej jakości nauczania na równi z bezpieczeństwem dzieci i młodzieży, która znajduje się w czasie zajęć pod naszą opieką.
2. Personel, jak również każda osoba aplikująca na dane stanowisko przed zatrudnieniem, zostaje zapoznana ze Standardami ochrony małoletnich, w tym zasadami bezpiecznej rekrutacji mającymi na celu ochronę dzieci przed krzywdzeniem.
3. W ramach rekrutacji realizujemy także obowiązki ustawowe wskazane w Ustawie o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich dotyczące weryfikacji personelu w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.
4. Szczegółowe zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników **znajdują się w załączniku nr 5.**

VI. Zasady i procedury interwencyjne

Zapewnienie bezpieczeństwa małoletnich to dla nas priorytet. Określiśmy procedury, które pomogą nam rozpoznawać symptomy wskazujące na krzywdzenie dziecka oraz pomogą nam podejmować odpowiednie działania w celu ochronę małoletnich.

1. Podkreślamy z całą stanowczością, że będziemy traktować poważnie każde zgłoszenie dotyczące doświadczenia przemocy, w tym w szczególności te przekazane nam przez samych małoletnich, biorąc każdorazowo pod uwagę także indywidualne okoliczności danej sytuacji.
2. Zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz dobrymi praktykami, określiliśmy cztery procedury związane z podejrzeniem krzywdzenia lub powzięciem informacji o krzywdzeniu małoletniego przez:
 - 1) nasz personel,
 - 2) osoby trzecie (osoby spokrewnione lub obce, mające kontakt z małoletnim), niebędące rodzicami/opiekunami prawnymi małoletnich),
 - 3) rodzica lub opiekuna prawnego;

- 4) innych małoletnich.
3. Szczegółowe zasady i procedury interwencyjne znajdują się w załączniku nr 7.

VII. Zasady przeglądu, aktualizacji i dostępności Standardów

Poznaj zasady monitorowania przez nas Standardów i zasady dostępności, które pozwalają nam dostosowywać procedury do potrzeb dzieci i młodzieży.

1. Osobą odpowiedzialną za wprowadzenie Standardów, monitorowanie realizacji Standardów, w tym aktualizacje wynikające z przepisów prawa czy propozycji zgłoszonych przez małoletnich, ich rodziców/opiekunów oraz pracowników jest osoba wskazana w załączniku nr 1. Dokument ten wskazuje także m.in. osobę odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia, a także za składanie zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa, zawiadamianie sądu opiekuńczego
2. Osoba odpowiedzialna jest zobowiązana do zadbania o przechowywanie dokumentów dotyczących poszczególnych małoletnich, w tym przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego, z należytą starannością tak, aby nie miały do nich dostępu osoby nieuprawnione. Dokumenty są objęte poufnością i są udostępniane wyłącznie osobom upoważnionym.
3. Zgodnie z obowiązkiem ustawowym, Osoba odpowiedzialna jest zobowiązana co najmniej raz na dwa lata dokonywać oceny Standardów w celu zapewnienia ich dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami. Wnioski z przeprowadzonej oceny będą pisemnie udokumentowane.
4. Standardy ochrony małoletnich udostępniane są rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim poprzez stronę internetową podmiotu.
5. Standardy ochrony małoletnich są także wywieszane w naszym lokalu w widocznym miejscu, z którego małoletni oraz ich rodzice i opiekunowie mogą skorzystać podczas obecności w naszym podmiocie.
6. Z uwagi na to, że nasz podmiot stawia na relacje, a dobro małoletnich jest dla nas kluczowe, zapewniamy materiały edukacyjne, które są przeznaczone zarówno dla małoletnich, jak i rodziców / opiekunów. Wykorzystujemy je podczas zajęć i podejmujemy działania mające na celu zapoznanie z nimi rodziców. Materiały te obejmują w szczególności informacje dot. ośrodków wsparcia oraz nr kontaktowe do służb / instytucji udzielających wsparcia i pomocy, w szczególności w sytuacji, gdy małoletni doświadczają przemocy. Lista materiałów znajduje się w załączniku nr 10.

VIII. Podsumowanie

Wierzimy, że dzięki wspólnemu zaangażowaniu będziemy sprostamy wymaganiom, które stanowią realizację obowiązku ustawowego, ale przede wszystkim mają za zadanie spełnić podstawowy cel: zapewnienie ochrony małoletnich, stąd z góry dziękujemy Państwu za zaufanie i wybór naszego podmiotu, który będzie się przyczyniać do rozwoju Państwa dziecka w sposób bezpieczny, legalny i efektywny.

Dziękujemy także personelowi, którzy współtworzy z nami przestrzeń umożliwiającą rozwój naszych uczniów, których codziennie z dumą obserwujemy.

IX. Załączniki

Załącznik nr 1 – Osoby odpowiedzialne

Załącznik nr 2 – Zasady bezpiecznych relacji między personelem a małoletnimi

Załącznik nr 3 – Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi

Załącznik nr 4 – Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych małoletniego

Załącznik nr 5 – Zasady bezpiecznej rekrutacji i współpracy z personelem

Załącznik nr 6 – Oświadczenia dla Personelu

Załącznik nr 7 – Procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

Załącznik nr 8 – Rejestr incydentów

Załącznik nr 9 – Lista materiałów dodatkowych oraz ważnych miejsc wsparcia

Osoby odpowiedzialne

Osobą odpowiedzialną, o której mowa w Standardach jest:

Imię i nazwisko	Dane kontaktowe
Katarzyna Peńsko-Skoczylas	Tel: 607936434 E-mail: warszawa.pragapoludnie@galileusz.com.pl
Zakres obowiązków: <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie Standardów, monitorowanie realizacji Standardów, w tym aktualizacje wynikające z przepisów prawa czy propozycji zgłoszonych przez małoletnich, ich rodziców/opiekunów oraz pracowników • przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia • składanie zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty” 	

Zasady bezpiecznych relacji między personelem a małoletnimi

Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy pracownikami a małoletnimi mają na celu ochronę dzieci przed wszelkimi formami nadużyć i zachowaniami niedozwolonymi.

Każdy pracownik jest zobowiązany do utrzymywania profesjonalnych relacji z małoletnimi, z uwzględnieniem ich potrzeb, w tym także dzieci niepełnosprawnych lub dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w zakresie, w jakim te usługi są świadczone przez nasz podmiot.

Co do zasady, kontakt między pracownikami a małoletnimi powinien odbywać się wyłącznie podczas zajęć lub bezpośrednio przed/po i dotyczyć wyłącznie realizacji obowiązków zawodowych.

Poniżej wskazane zostały najważniejsze zasady dotyczące relacji między pracownikami a małoletnimi:

UWAŻNOŚĆ I UKIERUNKOWANIE NA DOBRO DZIECKA

1. Komunikacja pomiędzy pracownikami a małoletnimi służy budowaniu bezpiecznych i pozytywnych relacji.
2. Każdy pracownik jest zobowiązany do uważnego słuchania dzieci i udzielania mu odpowiedzi oraz przekazywania wiedzy w sposób dostosowany do ich wieku i możliwości zrozumienia danej sytuacji.
3. Pracownicy podejmują dialog w kontakcie z dziećmi, nie narzucając swojego poglądu, przekonań lub wzorców zachowania.
4. Pracownicy nie umniejszają i nie ignorują znaczenia dziecięcych problemów i trudności – stosując zasady empatycznej komunikacji.
5. Poprzez różne sposoby komunikacji werbalnej i niewerbalnej, pracownicy zachęcają małoletnich do wzięcia udziału w różnych aktywnościach podczas zajęć, jednak w przypadku, braku chęci uczestnictwa, nie jest do nich zmuszane lub lekceważone.
6. Małoletni są informowani przez pracowników, że w przypadku, gdy dane sytuacje, zachowania, słowa lub gesty, powodują u nich dyskomfort, mogą one porozmawiać z danym pracownikiem, który prowadzi zajęcia lub przekazać je innej osobie wskazanej do kontaktu w takich sytuacjach.
7. W przypadku gdy pracownik jest osobą bliską dla małoletniego/rodziców małoletniego, pracownik zobowiązany jest zachować w poufności wszelkie informacje, które dotyczą innych małoletnich, jak również ich opiekunów lub innych osób z otoczenia małoletnich.

BRAK DYSKRYMINACJI I SZANOWANIE GRANIC

8. Niedopuszczalne jest podejmowanie jakichkolwiek działań dyskryminujących lub takich, które mogłyby być uznane za przemoc. Wszelkie formy fizycznej, emocjonalnej czy seksualnej przemocy wobec małoletnich są absolutnie niedopuszczalne, a w przypadku jej wystąpienia, w szczególności ze strony pracownika względem małoletniego, zobowiązujemy się do podjęcia działań, mających na celu maksymalną ochronę małoletniego.
9. Niedopuszczalne jest naruszanie godności dziecka, w tym m.in. poprzez poniżanie, wyśmiewanie lub nieszanowanie granic uczniów.

10. Pracownicy nie wydają rozkazów dzieciom i nie krzyczą na nie, chyba że wynika to z sytuacji, w której małeletni się znalazł i jest to uzasadnione jego bezpieczeństwem i koniecznością natychmiastowego zareagowania.
11. Zakazuje się zabaw lub innych czynności, które zawierają elementy brutalności, agresji lub jakiegokolwiek innej formy przemocy lub tego nakłaniają lub mogą pośrednio takie działania wywołać. Zakazuje się również zachowania o charakterze sankcji, kar, nagany.
12. W przypadku konieczności pomocy dzieciom w sytuacjach pielęgnacyjnych, higienicznych lub innych, adekwatnych m.in. do wieku dziecka, należy ograniczać kontakt fizyczny z małeletnim do minimum.
13. Personel powinien szanować prywatność małeletnich i unikać wszelkich działań, które naruszają ich granice osobiste. To obejmuje także respektowanie prywatności w sytuacjach przebierania czy korzystania z toalety.
14. Fizyczny kontakt z małeletnimi powinien być ograniczony do sytuacji, które są niezbędne dla opieki nad dzieckiem. Personel powinien unikać nadmiernego lub nieuzasadnionego dotykania, obejmowania czy przytulania. Mogą jednak zaistnieć konkretne okoliczności, w których kontakt fizyczny jest adekwatny i dostosowany do okoliczności, w tym potrzeb dziecka. Pracownik nie inicjuje takiego kontaktu i uprzednio pyta o zgodę na dotyk (m.in. przytulenie). Jeśli małeletni nie wyrazi takiej zgody, pracownik respektuje granice fizyczne i psychologiczne wyznaczone przez małeletniego. Bezwzględne zakazane jest naruszanie takich granic, gdy nie jest to uzasadnione danymi okolicznościami.
15. Niedopuszczalne jest przyjmowanie pieniędzy lub innych prezentów o większej wartości od rodziców lub samych małeletnich, w szczególności w celach faworyzowania lub uzyskania dodatkowych przywilejów.
16. W przypadku, gdy pracownik poweźmie informację o tym, że dany małeletni doświadczył sytuacji przemocowych (w tym w szczególności gwałtu, molestowania itp.), jest on zobowiązany do szczególnej uważności i wrażliwości na wszelkie działania, które podejmuje m.in. podczas zajęć z uwzględnieniem zwiększonej potrzeby bezpieczeństwa dziecka.

ZROZUMIENIE ROLI DOROSŁEGO JAKO OPIEKUNA I MENTORA

17. Pracownik jest świadomy swojej roli jako opiekuna i mentora, odpowiedzialnego za przewożenie dzieciom w bezpieczny sposób. Niedopuszczalne jest doprowadzanie do sytuacji, które mogłyby prowadzić do nadużyć lub nieprawidłowego wykorzystania tej roli.
18. Z uwagi na profesjonalizm naszych relacji oraz z uwagi na Wytyczne dot. bezpieczeństwa dzieci wynikające ze Standardów Ochrony Małeletnich, pracownicy nie mogą przyjmować ani akceptować zaproszeń od małeletnich wysyłanych za pośrednictwem mediów społecznościowych. Nie wyrażamy zgody także na używanie przez pracowników prywatnych e-maili/profilu w mediach społecznościowych do kontaktu z małeletnimi lub ich rodzicami / opiekunami.
19. Pracownicy nie mogą się komunikować z małeletnimi/rodzicami małeletnich poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, zamknięte prywatne grupy, profile w mediach społecznościowych). Jeśli jest to uzasadnione m.in. charakterem zajęć, w każdej sytuacji dostęp do danego kanału powinna mieć jeszcze minimum jedna osoba, która jest pracownikiem lub właścicielem firmy.
20. Niedopuszczalne jest inicjowanie lub zapraszanie dzieci/młodzięży do swojego miejsca zamieszkania lub spotykania się z małeletnimi w innych miejscach poza godzinami pracy, w celach innych niż te, które są w zakresie obowiązków danej osoby.
21. Jeśli zajdzie potrzeba spotkania z małeletnimi lub ich rodzicami poza godzinami pracy, pracownik uprzednio informuje podmiot, a w przypadku, gdy jest to spotkanie wyłącznie małeletniego i pracownika, sam małeletni i jego opiekunowie muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.

22. Pracownicy unikają przebywania z małoletnim bez obecności innych pracowników lub innych małoletnich (o ile nie jest to uzasadnione specyfiką pracy). W przypadku, gdy dana sytuacja ma miejsce, należy ograniczyć czas trwania takiego zdarzenia do absolutnego minimum. Gdy okoliczności wskazują, że małoletni inicjuje taki kontakt, w szczególności w przypadkach m.in. zauroczenia, pracownicy mają obowiązek zgłoszenia takiej sytuacji właścicielowi podmiotu. Następnie informowany jest także opiekun małoletniego.
23. Niedopuszczalne jest nawiązywanie przez pracowników z małoletnimi relacji o charakterze romantycznym lub seksualnym w jakiejkolwiek formie, także poprzez m.in. udostępnianie lub przekazywanie treści o charakterze erotycznym lub pornograficznym.
24. Personel powinien unikać używania nieodpowiednich treści w komunikacji z małoletnimi, zarówno w formie słownej, jak i pisemnej (m.in. unikanie żartów czy komentarzy z podtekstem seksualnym).
25. Niedopuszczalne jest utrwalanie wizerunku dziecka, z wyjątkiem celów zawodowych m.in. szkoleniowych lub promocyjnych firmy, o ile rodzic oraz sam małoletni wyrażają na to zgodę.

KOMUNIKACJA Z OPIEKUNAMI DZIECKA

26. Współpraca z rodzicami lub opiekunami jest kluczowa dla zrozumienia potrzeb i oczekiwań dziecka. Personel powinien utrzymywać otwartą i przejrzystą komunikację z rodziną, informując ich o postępach, zdarzeniach i wszelkich ważnych kwestiach związanych z dzieckiem.
27. W przypadku nagłych sytuacji (np. nieobecności małoletniego, pomimo braku zgłoszenia nieobecności), pracownik w pierwszej kolejności powinien kontaktować się z opiekunem małoletniego, a jeśli jest to niemożliwe, z małoletnim. Kontakt powinien odbywać się z wykorzystaniem kanałów służbowych (mail, telefon, inny komunikator), o ile jest to możliwe.

KOMUNIKACJA PERSONELU WEWNĄTRZ FIRMY

28. Pracownicy w relacjach między sobą również uwzględniają zasady określone w Standardach. W przypadku, gdy jest to uzasadnione i niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa dziecka, wymieniają się informacjami na temat poszczególnych małoletnich, ale nie ujawniają ich informacji wrażliwych lub informacji pozwalających na ich identyfikację (jeśli nie jest to niezbędne), w szczególności osobom, które nie są bezpośrednio związane z ich miejscem pracy.
29. W przypadku wątpliwości dot. zachowania dziecka, Pracownik jest zobowiązany do poinformowania o tym Osoby odpowiedzialnej w firmie za Standardy Ochrony Małoletnich (dalej jako Osoba odpowiedzialna).
30. W przypadku zauważenia, że relacje między małoletnimi są działaniami sprzecznymi, w szczególności z zasadami przyjętymi w Standardach, Pracownik zobowiązany jest do podjęcia działań i środków mających na celu ochronę przed krzywdzeniem, w tym do poinformowania Osoby odpowiedzialnej o sytuacji w celu analizy przyczyn i znalezienia rozwiązania, w tym, jeśli to możliwe z zaangażowaniem małoletnich, który np. są stronami konfliktu.
31. Wszystkie sytuacje, które są spreczne z przepisami prawa lub zasad przyjętych w tych Standardach, są przekazywane Osobie odpowiedzialnej w firmie za Standardy Ochrony Małoletnich.

Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi

Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi są ważne dla budowania pozytywnych interakcji i tworzenia bezpiecznego środowiska.

Oto najważniejsze zasady, którymi kierujemy się w naszej Firmie:

TRANSPARENTNOŚĆ

1. Małoletni mają swobodny dostęp oraz wiedzę do wersji skróconej Standardów. O ile jest to możliwe, Małoletni uczestniczą w formułowaniu zasad, które są związane ze Standardami, w sposób dostosowany do swojego wieku, umiejętności i możliwości zrozumienia tych zagadnień.
2. O ile jest to możliwe, m.in. ze względu na wiek dzieci / młodzieży, w trakcie współpracy z dziećmi, przewiduje się zajęcia o charakterze edukacyjnym o tematyce uświadamiającej małoletnich co do tego jak kształtować i podtrzymywać pozytywne relacje z innymi małoletnimi oraz tego, na jakie zachowania nie powinno być przyzwolenia. W przypadku gdy charakter zajęć to uniemożliwia, dzieci/młodzież ma dostęp do materiałów edukacyjnych, w tym do wersji skróconej Standardów.

DOBRE RELACJE

3. Dzieci uczą się komunikacji poprzez wspólną zabawę i współpracę. Działania grupowe pozwalają na rozwijanie umiejętności komunikacyjnych, współdziałania i rozumienia perspektyw innych.
4. Dzieci uczą się szacunku dla czasu i przestrzeni innych, zarówno w kontekście zabawy, jak i rozmowy. To pomaga w kształtowaniu umiejętności czekania na swoją kolej oraz zrozumienia potrzeb innych.
5. Dzieci są zachęcane do używania języka pozbawionego agresji, przemocy słownej czy innych szkodliwych form komunikacji.
6. Nauka empatii i gotowość do pomocy to ważne elementy budowania zdrowych relacji.
7. Dzieci są zachęcane do wspierania swoich rówieśników, zwłaszcza w trudnych sytuacjach.

SZACUNEK I BRAK DYSKRYMINACJI

8. Każde dziecko zasługuje na równość i uczciwe traktowanie.
9. Dyskryminacja czy wykluczenie społeczne są nieakceptowalne.
10. Niedopuszczalne są zachowania agresywne, w tym takie, które mają intencję wyrządzenia komuś przykrości lub krzywdy.
11. Niedopuszczalne jest naruszanie godności innego dziecka, w tym m.in. poprzez poniżanie, wyśmiewanie lub nieszanowanie granic.

WSPARCIE

12. Dzieci mają prawo zgłaszać Personelowi wszelkie sytuacje, które im się nie podobają, sprawy niebezpieczne lub nieodpowiednie. Personel każdorazowo przyjmuje te zgłoszenia. Ocena zasadności zgłoszenia oraz zakres działań w związku ze zgłoszeniem powinien być podejmowany po przeanalizowaniu okoliczności.
13. Małoletni wiedzą, do kogo mogą zgłosić się w przypadku, gdy wystąpi sytuacja z udziałem innych małoletnich, w której będą odczuwać dyskomfort. W zakresie dostosowanym do ich rozwoju psychofizycznego, mają także wiedzę na temat bezpłatnego wsparcia

- oferowanego przez różne ośrodki, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.
14. Pracownicy korzystając ze swojego doświadczenia oraz umiejętności organizują aktywności o charakterze wspierającym – integrującym, który pozwoliłby małoletnim na nawiązanie przyjaznej relacji.
 15. W przypadku obserwacji przez pracownika sytuacji konfliktowych między małoletnimi, pracownik ma obowiązek reagowania adekwatnego do danej sytuacji i wykazania wspierającego podejścia, bez oceniania czy faworyzowania którejś ze stron. Pracownicy powinni edukować i uważnie obserwować, a w przypadku zaobserwowania takich sytuacji, podejmować działania mające na celu eliminację tego negatywnego zjawiska.
 16. Pracownicy, którzy obserwują u małoletnich zachowania o charakterze dyskryminującym, w szczególności poniżającym lub prześmiewczym, zwłaszcza o charakterze powtarzalnym, informują Osobę odpowiedzialną i postępują według procedur określonych w Standardach.
 17. Niedopuszczalne są zachowania agresywne, które mają intencję wyrządzenia komuś przykrości lub krzywdy. Małoletni powinni posiadać wiedzę na temat zachowań, które dotyczą przemocy werbalnej i niewerbalnej, w tym też w formie elektronicznej. Pracownicy powinni edukować i uważnie obserwować, a w przypadku zaobserwowania takich sytuacji, podejmować działania mające na celu eliminację tego negatywnego zjawiska.
 18. Pracownicy, którzy obserwują u małoletnich zachowania o charakterze dyskryminującym, w szczególności poniżającym lub prześmiewczym, zwłaszcza o charakterze powtarzalnym, informują Osobę odpowiedzialną za Standardy Ochrony Małoletnich i postępują według procedur określonych w Standardach.
 19. O ile jest to możliwe, m.in. ze względu na wiek dzieci / młodzieży, organizowane są zajęcia o charakterze edukacyjnym o tematyce uświadamiającej małoletnich co do tego jak kształtować i podtrzymywać pozytywne relacje z innymi małoletnimi oraz tego, na jakie zachowania nie powinno być przyzwolenia.
 20. Małoletni wiedzą, do kogo mogą zgłosić się w przypadku, gdy wystąpi sytuacja z udziałem innych małoletnich, w której będą odczuwać dyskomfort. W zakresie dostosowanym do ich rozwoju psychofizycznego, mają także wiedzę na temat bezpłatnego wsparcia oferowanego przez różne ośrodki, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.
 21. Przypadki, w których wystąpiło naruszenie bezpieczeństwa w relacjach między małoletnimi są dokumentowane w formie pisemnej.

Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych małoletniego

1. Nasz podmiot podejmuje działania mające na celu ochronę zarówno wizerunku, jak i danych małoletnich.
2. Dążymy do tego, by zarówno zdjęcia, jak i filmy lub inne materiały promocyjne, w szczególności umieszczone na stronie internetowej oraz social mediach, prezentowały uczestników zajęć w grupie, chyba że specyfika danego wydarzenia lub czynności, jest związana wyłącznie z jednym małoletnim.
3. Dbamy o to, by zasady obejmujące wizerunek, jak i dane osobowe małoletnich, były transparentne, dlatego przed publikacją takich materiałów, oprócz uzyskania pisemnej zgody rodzica / opiekuna prawnego, pytamy o zgodę także małoletnich, których traktujemy podmiotowo i respektujemy ich prawa, w tym prawo do odmowy wyrażenia takiej zgody lub uczestnictwa w danym materiale. Podkreślamy, że każdy wybór małoletniego jest przez nas w pełni szanowany i nie powoduje w żaden sposób wykluczenia z danej grupy. Nie nakładamy również żadnych kar, czy nie podejmujemy innych działań, które mogłyby sprawić, że dziecko poczuje się winne odmowy.
4. Kluczowe w tym zakresie zasady obejmują:
 - 1) Odebranie zgody rodzica / opiekuna prawnego oraz zapytanie o to, czy małoletni chciałby wziąć udział w danej fotografii / nagraniu;
 - 2) Wskazanie celu takiego utrwalenia wizerunku i jego publikacji, stosownie do wieku i możliwości zrozumienia tego przez małoletnich.
 - 3) Podczas nagrań różnych materiałów nie używamy pełnych danych osobowych dziecka, ograniczając się jedynie do imion, o ile jest to niezbędne.
 - 4) Nie umieszczamy żadnych danych wrażliwych na temat małoletnich, w szczególności takich, które zostały nam przekazane przez ich opiekunów (np. na temat stanu zdrowia, czy różnego rodzaju specjalnych potrzeb edukacyjnych).
 - 5) Reagujemy na wszelkie sytuacje, które są zgłoszone przez pracowników podmiotu, opiekunów małoletnich lub przez nich samych, a dotyczą nawet potencjalnego naruszenia bezpieczeństwa ich danych, w tym wizerunku. Sytuacje takie są odnotowane w rejestrze naruszeń.
5. W przypadku współpracy z firmą zewnętrzną, która będzie realizować usługi fotografii lub filmowania, jesteśmy zobowiązani do przekazania jej zasad, które są ujęte w tych Standardach. Jednocześnie w trakcie trwania wydarzenia osoby reprezentujące firmę zewnętrzną, o której mowa powyżej, są zobowiązani do noszenia identyfikatora lub w inny, jednoznaczny sposób pozwalający na identyfikację tych osób (np. poprzez koszulkę z nazwą firmy). Niedopuszczalne jest przebywanie z takimi osobami bez nadzoru pracowników naszego podmiotu.
6. Uczestnicy zajęć lub ich rodzice / opiekunowie prawni nie mogą utrwalać, wykorzystywać i rozpowszechniać wizerunku innych małoletnich bez wyrażenia zgody przez opiekunów / rodziców tych małoletnich oraz samych małoletnich.
7. Gdyby przedstawiciele mediów lub inne podmioty chciały rejestrować nasze zajęcia lub organizowane przez nas wydarzenia należy uprzednio zgłosić taką prośbę i uzyskać zgodę właściciela podmiotu. W swojej prośbie należy wskazać imię, nazwisko i dane kontaktowe do podmiotu, który zgłosił się z taką prośbą oraz celu i zakresie rejestracji. Jesteśmy zobowiązani do weryfikacji takich podmiotów.
8. Pracownicy podejmują wszelkie działania, które zmierzają do uniemożliwienia utrwalenia wizerunku małoletniego lub jakiegokolwiek przetwarzania danych osobowych przez przedstawicieli mediów lub inne osoby nieuprawnione w przypadku braku zgody jego

rodziców / opiekunów prawnych oraz samych małoletnich. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, m.in. na prośbę rodziców / opiekunów prawnych, pracownicy mogą przekazać przedstawicielom mediów lub innym podmiotom podstawowe informacje, jednak uprzednio należy skontaktować się z Osobą odpowiedzialną, aby w sposób pisemny ustalić procedurę, w tym w szczególności zakres informacji, które mogą być udostępnione.

ZASADY PRZECHOWYWANIA ZDJĘĆ ORAZ NAGRAŃ

9. Przechowywanie zdjęć oraz nagrań odbywa się z zachowaniem zasad bezpieczeństwa tak, aby uniemożliwić dostęp do nich osobom nieuprawnionym. W tym celu podejmujemy następujące działania:
 - 1) Do przechowywania zdjęć i nagrań wykorzystujemy co do zasady służbowe telefony / komputery. W przypadku, gdy pracownik utrwali dany materiał na swoim telefonie lub innym urządzeniu, jest on zobowiązany do tego, by zgrać te materiały na urządzenie podmiotu, a następnie usunąć ze swoich prywatnych urządzeń. Pracownicy nie powinni robić kopii takich treści.
 - 2) Sprzęt i nośniki danych wykorzystywane przez podmiot posiadają zabezpieczenia, chroniące wizerunek i dane osób, w tym w szczególności małoletnich, ich rodziców / opiekunów prawnych oraz naszych pracowników. W tym celu korzystamy m.in. z haseł i certyfikowanych programów, które spełniają wymogi bezpieczeństwa.

Zasady bezpiecznej rekrutacji i współpracy z personelem

1. Podczas rekrutacji personelu do naszego podmiotu, a także podczas dalszej współpracy przestrzegamy przepisów prawa powszechnie obowiązującego, jak również zasad wskazanych w Standardach.
2. Nasze kluczowe działania koncentrują się na:
 - 1) rzetelnej rekrutacji, która obejmuje weryfikację informacji wskazanych dot. osoby aplikującej na stanowisku; jednocześnie sprawdzamy także, czy kandydat ubiegający się o dane stanowisko, reprezentuje podobne do nas wartości zawodowe, tj. czy posiada umiejętności pozwalające mu na nauczanie dzieci i młodzieży, w jaki sposób prowadzi zajęcia, czy jest on przygotowany do podjęcia współpracy z małoletnimi;
 - 2) określeniu bezpiecznych relacji pomiędzy małoletnimi a pracownikami, w tym we wskazaniu zachowań niedozwolonych, które są określone w przyjętych Standardach;
 - 3) zapoznaniu pracowników z zasadami określonymi w Standardach;
 - 4) stale podnoszonych kompetencjach, które realizujemy m.in. poprzez wszechstronne szkolenia, także z zakresu metodyki, komunikacji z uczniami i innej tematyki, która jest przydatna w efektywnej realizacji obowiązków zawodowych;
 - 5) wdrażaniu umów i regulaminów zajęć, które mają na celu zapewnienie transparentnych zasad współpracy;
 - 6) edukacji pracowników, która obejmuje tematykę m.in.:
 - 1) identyfikacji czynników ryzyka i rozpoznawania symptomów krzywdzenia małoletnich,
 - 2) procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletnich, w tym doświadczania przemocy domowej,
 - 3) odpowiedzialności pracowników, w szczególności w zakresie przekazywania informacji na temat małoletnich, którzy mogą doświadczać przemocy;
 - 7) monitorowaniu dobrostanu małoletnich i zapewnieniu możliwości wsparcia zgodne z charakterem i rodzajem przedmiotu działalności;
 - 8) opracowywaniu materiałów edukacyjnych oraz organizacji zajęć z elementami uświadamiającymi dzieci na temat możliwości uzyskania wsparcia, jak również zagrożeń związanych m.in. z cyberbezpieczeństwem;
 - 9) uwzględnianiu sytuacji małoletnich niepełnosprawnych oraz małoletnich ze specjalnymi w sposób dostosowany do charakteru i rodzaju placówki lub działalności;
 - 10) stałym nadzorze nad realizacją Standardów i ich modyfikacji oraz aktualizacji adekwatnie do potrzeb małoletnich;
 - 11) realizacji czynności zgodnie z procedurami określonymi poniżej, ujętymi w Standardach;
3. Rekrutacja potencjalnego pracownika jest procesem, który pozwala na rzetelną ocenę kwalifikacji, umiejętności i predyspozycji do współpracy z dziećmi i młodzieżą, w tym w szczególności poprzez zapewnienie im bezpieczeństwa.
 - 1) W celu zapewnienia prawidłowego przebiegu tego procesu, podmiot uzyskuje informacje dotyczące potencjalnego kandydata m.in. w zakresie jego wykształcenia, doświadczenia/kwalifikacji zawodowych i przebiegu dotychczasowego zatrudnienia. Zalecana jest weryfikacja dostarczonych przez kandydata referencji z poprzednich miejsc pracy.
 - 2) Za zgodą kandydata, podmiot może kontaktować się z poprzednimi pracodawcami. Kandydat musi wyrazić uprzednio zgodę na taki kontakt.

- 3) Dodatkowo, podmiot zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym:
- a) **samodzielnie weryfikuje każdego kandydata** przed zatrudnieniem w Rejestrze Sprawców Przepływstw na Tle Seksualnym – rejestr z dostępem ograniczonym oraz Rejestr osób w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Wydruk z Rejestru dołączany jest do akt osobowych pracownika (dotyczy umowy o pracę) lub innej dokumentacji dotyczącej osoby zatrudnianej / współpracownika (dotyczy innych umów)
 - b) **odbiera od każdego kandydata:**
 - **informację** z Krajowego Rejestru Karnego (KRK) o niekaralności w zakresie przepływstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za odpowiadające tym przepływstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.
 - **oświadczenie** o państwie lub państwach, w których ta osoba zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej (Wzór takiego oświadczenia znajduje się poniżej), a także przedkłada informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi; jeśli prawo państwa nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa;
 - c) **odbiera od kandydata, który posiada obywatelstwo inne niż polskie,** dodatkowo także informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z małoletnimi, bądź informację z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawania informacji w celach wskazanych powyżej.
 - d) Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja o niekaralności, o której mowa w lit. b i c nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas kandydat składa pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie był prawomocnie skazany w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przepływstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec niego innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuścił się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy, stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi. Wzór takiego oświadczenia znajduje się w załączniku nr 6.
- 4) Pod oświadczeniami składanymi pod rygorem odpowiedzialności karnej kandydat składa oświadczenie o następującej treści:

Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.
Oświadczenie to zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

ZASADY OGÓLNE

1. Zagrożenie bezpieczeństwa małoletnich w naszych Standardach postrzegamy jako:
 - 1) popełnienie przestępstwa na szkodę dziecka, w tym w szczególności stosowanie przemocy fizycznej, gwałt, wykorzystywanie seksualne;
 - 2) dopuszczenie się innej formy krzywdzenia, w tym w szczególności krzyk, poniżenie, zastraszanie lub przemoc ekonomiczna lub psychiczna;
 - 3) zaniedbanie potrzeb życiowych dziecka, w tym w szczególności związanych z żywieniem, higieną, zdrowiem.
2. Osoba odpowiedzialna wskazana w załączniku nr 1 jest odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia jest
3. W przypadku powzięcia przez nasz personel podejrzenia lub informacji o krzywdzeniu małoletniego, personel jest zobowiązany do niezwłocznego przekazywania informacji w tym zakresie.
4. Jeśli nastąpi podejrzenie, że życie małoletniego jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu, należy w pierwszej kolejności niezwłocznie poinformować odpowiednie służby (Policja, pogotowie ratunkowe), dzwoniąc pod numer 112 lub 998 (pogotowie), a następnie poinformować o tym nas. Za poinformowanie odpowiednich służb odpowiada pracownik, który jako pierwszy uzyskał informację o takim zagrożeniu.
5. W przypadku, gdy nasi pracownicy otrzymają zgłoszenie / informację o tym, że krzywdzenia małoletnich dopuszcza się kierownictwo naszego podmiotu, za działania ujęte w tych procedurach, odpowiada osoba, która dostrzegła krzywdzenie lub do której zgłoszono podejrzenie krzywdzenia.
6. Informacje, o których mowa powyżej powinny zostać utrwalone przez personel w sposób pisemny lub mailowy.
7. Personel, który posiada informację o krzywdzeniu lub informacje związane z okolicznością danej sprawy związanej z krzywdzeniem, zobowiązani są do zachowania w tajemnicy tych informacji, z zastrzeżeniem informacji przekazywanym uprawnionym instytucjom w ramach ich działań interwencyjnych.
8. W przypadku, gdy podejrzenie zagrożenia bezpieczeństwa małoletniego zostanie zgłoszone przez rodziców/opiekunów prawnych małoletniego, a podejrzenie po weryfikacji nie zostanie potwierdzone, przekazujemy rodzicom / opiekunom prawnym małoletniego informacje w tym zakresie w sposób pisemny.

KRZYWDZENIE PRZEZ OSOBY TRZECIE

9. W związku z obowiązującymi przepisami, jesteśmy zobligowani do określenia procedur na wypadek, gdyby wystąpiło podejrzenie lub gdybyśmy uzyskali informację o krzywdzeniu małoletniego przez osoby trzecie.
10. W przypadku wystąpienia sytuacji, o której mowa w punkcie powyżej, Osoba odpowiedzialna wskazana w załączniku nr 1, podejmuje działania zmierzające do przeprowadzenia rozmowy z małoletnim oraz innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o samym zdarzeniu i sytuacji osobistej małoletniego, a w szczególności z jego

rodzicami / opiekunami prawnymi. Osoba ta dąży do ustalenia przebiegu zdarzenia i innych okoliczności mających wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka, w tym wskazuje możliwość lub potrzebę skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, które jest zapewniane przez inne organizacje (np. fundacje) lub służby.

11. W przypadku, gdy wobec małoletniego popełniono przestępstwo, Osoba odpowiedzialna sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo policji lub prokuratury. Wzór zawiadomienia znajduje się poniżej.
12. Jeśli z rozmowy przeprowadzonej z rodzicami / opiekunami małoletnimi i/lub okoliczności sprawy wynika, że ignorują oni zdarzenie, bagatelizują je i nie są zainteresowani udzieleniem wsparcia małoletniemu, które doświadczyło krzywdzenia, Osoba odpowiedzialna sporządza wniosek o wgląd w sytuację rodziny, który jest przekazywany do właściwego sądu rodzinnego. Wzór takiego wniosku jest dostępny poniżej.
13. Dalsze postępowanie jest prowadzone przez odpowiednie instytucje / służby, ale zobowiązujemy się do ścisłej współpracy z tymi podmiotami.

KRZYWDZENIE PRZEZ RODZICA/OPIEKUNA

14. W związku z obowiązującymi przepisami, jesteśmy zobligowani do określenia procedur na wypadek, gdyby wystąpiło podejrzenie lub gdybyśmy uzyskali informację o krzywdzeniu małoletniego przez osoby Opiekuna.
15. W przypadku zgłoszenia krzywdzenia, którego dopuścił / dopuszcza się rodzic / opiekun małoletniego, Osoba odpowiedzialna wskazana w załączniku nr 1, przeprowadza rozmowę z osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o samym zdarzeniu i sytuacji osobistej małoletniego. Osoba ta dąży do ustalenia przebiegu zdarzenia i innych okoliczności mających wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka.
16. W przypadku, gdy wobec małoletniego popełniono przestępstwo, Osoba odpowiedzialna wskazana w załączniku nr 1, sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo policji lub prokuratury. Wzór zawiadomienia znajduje się poniżej.
17. Jeśli przeprowadzone czynności i ustalenia wskazują, że rodzic / opiekun małoletniego zaniedbuje jego potrzeby psychofizyczne lub rodzina jest niewydolna wychowawczo, rodzina stosuje przemoc wobec małoletniego (w szczególności poprzez bicie lub inne kary fizyczne), Osoba odpowiedzialna informuje właściwy ośrodek pomocy społecznej, szkołę lub inne instytucje oświatowe o potrzebie pomocy rodzinie, gdy niespełnianie potrzeb wynika z sytuacji ubóstwa, bądź - w przypadku przemocy i zaniedbania - konieczności wszczęcia procedury Niebieskiej Karty.
18. Dalsze postępowanie jest prowadzone przez odpowiednie instytucje / służby, ale zobowiązujemy się do ścisłej współpracy z tymi podmiotami.

KRZYWDZENIE RÓWIEŚNICZE

19. W związku z obowiązującymi przepisami, jesteśmy zobligowani do określenia procedur na wypadek, gdyby wystąpiło podejrzenie lub gdybyśmy uzyskali informację o krzywdzeniu małoletniego przez innych małoletnich.
20. W przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez innego małoletniego uczęszczającego na zajęcia, Osoba odpowiedzialna wskazana w załączniku nr 1, zobowiązuje się do powiadomienia rodziców/ opiekunów tego małoletniego. Ponadto, Osoba odpowiedzialna przeprowadza rozmowę z małoletnimi oraz innymi osobami mającymi wiedzę w tym zakresie. W trakcie rozmów należy zwrócić uwagę i upewnić się, czy małoletni podejrzewany o krzywdzenie innego małoletniego sam nie jest krzywdzony przez rodziców/opiekunów, innych dorosłych bądź innych małoletnich. W przypadku

weryfikacji i potwierdzenia ww. okoliczności, potwierdzenia takiej okoliczności należy przejść do procedury: KRZYWDZENIE PRZEZ INNE OSOBY TRZECIE lub KRZYWDZENIE PRZEZ RODZICA / OPIEKUNA/PERSONEL.

21. W przypadku, gdy małoletni dopuszczający się krzywdzenia, nie bierze udziału w zajęciach organizowanych przez nasz podmiot, Osoba odpowiedzialna przeprowadza rozmowę z małoletnim poddawany krzywdzeniu, innymi osobami mającymi wiedzę o zdarzeniu (o ile jest to możliwe / wskazane), a także rodzicami / opiekunami dziecka krzywdzonego celem ustalenia przebiegu zdarzenia oraz wpływu tej sytuacji na zdrowie psychiczne i fizyczne małoletniego oraz wskazuje możliwość lub potrzebę skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, które jest zapewniane przez inne organizacje (np. fundacje) lub służby.
22. Jeżeli osobą podejrzaną o krzywdzenie jest małoletni w wieku od 13 do 17 lat, a jego zachowanie stanowi czyn karalny, należy także poinformować właściwy miejscowo sąd rodzinny lub policję poprzez pisemne zawiadomienie.
23. Jeżeli osobą podejrzaną o krzywdzenie jest małoletni powyżej lat 17, a jego zachowanie stanowi przestępstwo, wówczas należy poinformować właściwą miejscowo jednostkę policji lub prokuratury poprzez pisemne zawiadomienie.

KRZYWDZENIE PRZEZ PRACOWNIKA

24. W związku z obowiązującymi przepisami, jesteśmy zobligowani do określenia procedur na wypadek, gdyby wystąpiło podejrzenie lub uzyskaliśmy informację o krzywdzeniu małoletniego przez pracownika naszego podmiotu.
25. W przypadku ww. zgłoszenia, osoba ta natychmiastowo zostaje odsunięta od wykonywania wszystkich czynności, w których następuje kontakt z małoletnimi, do czasu wyjaśnienia sprawy.
26. Osoba odpowiedzialna wskazana w załączniku nr 1, przeprowadza rozmowę z małoletnim i innymi osobami, które mają lub mogą mieć wiedzę na temat zdarzenia i sytuacji osobistej małoletniego (w szczególności rodzinnej), w tym z jego rodzicami / opiekunami. Osoba ta dąży do ustalenia przebiegu zdarzenia i innych okoliczności mających wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka, a także wskazuje możliwość lub potrzebę skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, które jest zapewniane przez inne organizacje (np. fundacje) lub służby.
27. W przypadku, gdy wobec małoletniego popełniono przestępstwo, Osoba odpowiedzialna sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo policji lub prokuratury. Wzór zawiadomienia znajduje się poniżej.
28. W przypadku, gdy personel dopuścił się wobec małoletniego innej formy krzywdzenia niż popełnienie przestępstwa na jego szkodę, Osoba odpowiedzialna bada okoliczności sprawy, w tym dąży do wysłuchania wszystkich stron, tj. małoletniego, pracownika podejrzanego o krzywdzenie oraz inne osoby, które mają lub mogą mieć informacje na temat zdarzenia.
29. Niezależnie od zakresu zgłoszenia, zobowiązujemy się do podjęcia adekwatnych działań, w tym w szczególności rozważenia zakończenia współpracy z tą osobą, jeśli będzie to uzasadnione okolicznościami sprawy.

Lista materiałów dodatkowych oraz ważnych miejsc wsparcia

WAŻNE NUMERY KONTAKTOWE:

- ❖ 112 - Nr alarmowy
- ❖ 116 111 – Telefon Zaufania Dla Dzieci i Młodzieży
- ❖ 800 120 002 – Ogólnopolski Telefon dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”
- ❖ 800 100 100 – Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie bezpieczeństwa dzieci
- ❖ 800 12 12 12 - Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka

OŚRODKI WSPARCIA:

W zależności od tego, z jaką sytuacją się zmagasz, możesz poszukać wsparcia i pomocy w podmiotach, które działają w Twoim regionie, takie jak:

- ❖ Ośrodki pomocy społecznej,
- ❖ Fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz małoletnich,
- ❖ Komitety ochrony praw dziecka,
- ❖ Poradnie psychologiczno – pedagogiczne,
- ❖ Poradnie zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży,
- ❖ Punkt kontaktowy do zgłaszania nielegalnych treści w Internecie: [Dyzurnet](#)

MATERIAŁY EDUKACYJNE dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu, przeznaczone również dla małoletnich:

- ❖ [Sieciaki](#)
- ❖ [Necio](#)

STANDARY OCHRONY MAŁOLETNIICH

WERSJA SKRÓCONA DLA MAŁOLETNIICH

CZYM SĄ STANDARY I DLACZEGO ZOSTAŁY WPROWADZONE?

Przemoc i krzywdzenie są niestety bardzo częste i zdarzają się zarówno w rodzinach, szkołach, jak i innych miejscach, w których zdarza Ci się przebywać. Możesz doświadczyć tych zjawisk także w przestrzeni internetowej, np. podczas zajęć, komunikacji z innymi lub gry.

Dla nas **nadrzędną wartością jest to, żeby zapewnić Ci bezpieczny rozwój**, a w tym celu wprowadziliśmy Standardy Ochrony Małoletnich, które są dla nas nie tylko obowiązkiem zawartym w ustawie, ale także drogowskazem relacji i budowania przyjaznej przestrzeni dla Ciebie.

Poznaj nas lepiej i zapoznaj się z naszymi najważniejszymi wartościami. A jeśli chciałbyś coś do nich dodać, daj nam znać! Jesteśmy otwarci na Twoje propozycje, bo to Ty i Twoja unikatowość pozwala nam na ciągły rozwój.

Poniżej będzie krótko, ale na temat!

1. TWOJE BEZPIECZEŃSTWO - NASZ PRIORYTET

Chcemy ochronić Cię przed różnymi formami krzywdzenia, w tym agresji fizycznej i psychicznej.

2. PRZEMOC? NIE MA MOWY! / NO WAY!

Jeśli doświadczysz sytuacji, w której ktoś Cię skrzywdzi, upokorzy lub będzie Ci przykro lub wiesz, że ktoś inny ma z tym problem, zgłoś to do swojego nauczyciela lub do kogoś z naszej szkoły. Możesz to zrobić także osobiście/telefonicznie lub mailowo. Nie musisz się podpisywać, ale będzie nam wtedy łatwiej pozyskać więcej szczegółów o danej sytuacji. Każde takie zgłoszenie potraktujemy poważnie i przeanalizujemy.

3. SZACUNEK? NO PEWNIE!

Jesteś dla nas najważniejszą osobą, bez której nasze działania nie miałyby sensu. Dlatego szanujemy Twoje prawa, w tym w szczególności godność i dążymy do zapewnienia Ci bezpieczeństwa.

W komunikacji z Tobą kierujemy się szacunkiem, cierpliwością i wyrozumiałością.

4. JESTEŚMY RÓŻNI

Jesteśmy różni, ale każdy z nas jest wyjątkowy. Różnorodność pozwala nam uczyć się nie tylko od nauczyciela, ale też od innych. My także cały czas uczymy się od Ciebie, a obserwowanie Twojego rozwoju i nauka nowych umiejętności to prawdziwa przyjemność. Jeśli kogoś nie rozumiesz, zadaj dodatkowe pytania lub poproś o powtórzenie. Masz prawo do

wyrażania swojej potrzeby, ale agresja, przerywanie, czy zagłuszanie nie jest sposobem na rozwiązanie problemu.

5. INTERNET - TAK CZY NIE?

Podczas korzystania z Internetu bądź ostrożny. Niestety, czasami możesz trafić na strony, które nie są dla Ciebie odpowiednie lub na których możesz zobaczyć przemoc lub agresję. Przekaż to swoim rodzicom lub nam. A czy wiesz, że średni wiek gracza w Polsce to AŻ 30 lat? Ty masz dużo mniej, ale pamiętaj, że czasami osoby kłamią i podają informacje, które nie są prawdziwe, dlatego nawet w grach lub grupach, nie podawaj wielu szczegółów na swój temat, w tym adresu zamieszkania czy nr telefonu.

6. BEZPIECZNA PRZESTRZEŃ

Czasami ktoś może także „ukraść” konto np. na Facebooku innej osobie, dlatego nie przyjmuj zaproszeń od osób, których nie znasz i nigdy ich nie widziałeś na żywo. Nie wysyłaj też smsów na numery, których nie znasz. My również nie będziemy się z Tobą kontaktować z naszych prywatnych profili na Facebooku czy Instagramie. Nie będziemy też dzwonić z prośbą o spotkanie w miejscu innym niż to, do którego zwykle uczęszczasz i o którym wiedzą Twoi rodzice. Jeśli otrzymasz od nas niepokojącą Cię informację, zgłoś ją rodzicom / opiekunom lub nam mailowo/telefonicznie. Wyjaśnimy sytuację i poinformujemy Cię o rozwiązaniu.

7. MASZ PRAWO WIEDZIEĆ

Masz prawo wiedzieć co robimy, żeby Cię chronić. Pełną wersję Standardów ochrony dzieci możesz znaleźć w naszym lokalu lub na stronie internetowej.

8. MASZ PRAWO KORZYSTAĆ ZE WSPARCIA

Czasem każdy z nas ma gorszy dzień i w pełni to rozumiemy, ale jeśli coś złego dzieje się u Ciebie (lub w Twojej rodzinie, otoczeniu) albo po prostu potrzebujesz z kimś porozmawiać, możesz dać nam znać lub możesz zadzwonić pod te numery:

- a. 116111 – Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży;
- b. 800121212 – Dziecięcy telefon zaufania, prowadzony przez Rzecznika Praw Dziecka

Osoby, które tam pracują, udzielą Ci wielu przydatnych wskazówek i pomogą rozwiązać Twoje problemy.

A jeśli będziesz obawiać się o swoje zdrowie lub życie, zadzwoń do Policję pod nr alarmowym: 112.

Gdziekolwiek jesteś i gdziekolwiek to czytasz - pamiętaj, że jesteś **cudowną i wartościową osobą**, która zasługuje na bezpieczny rozwój!